

Funda Aslan¹

Geliş/Received : 17.09.2017
Kabul/Accepted : 01.03.2018

Öz

Medyanın, çocuk ve adölesanlar için sağlık davranışlarının oluşmasında ve biçimlenmesinde etkili sosyalleşme aracı olduğu belirtilmektedir. Konuya ilişkin yapılan çalışmalar ise bu bireylerin günlerinin büyük bir bölümünü geçirdikleri medya aracılığı ile doğruluğundan emin olunmayan sayısız bilgiyle karşılaştıklarını ve bu bilgilerin sağlık davranışları üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, son yıllarda sosyal iletişim araçları ile öğrenilen bilgilere ulaşabilme, eleştirel bir biçimde analiz edebilme ve değerlendirme yapabilmek olarak tanımlanan medya okur yazarlığı yaklaşımının etkili bir okul temelli sağlığı geliştirme stratejisi olduğu belirtilmektedir. Bu amaçla farklı sağlık konularına ilişkin yapılan araştırma sonuçları bu görüşü destekler niteliktedir. Medya okur yazarlığı yaklaşımının sağlığı geliştirme kapsamında hemşireler tarafından da kullanılması, hemşirelerin oldukça etkin olabilecekleri okul sağlığı hizmetleri kapsamında çocuk ve adölesanların sağlığının geliştirilmesi için bir fırsat olacaktır. Bu çalışma, sağlığın geliştirilmesi konsepti içinde medya okur yazarlığı yaklaşımına ilişkin farkındalığı artırmak ve özellikle eğitim bilimleri tarafından kullanılan medya okur yazarlığı eğitimlerinin hemşireler tarafından da kullanılabilir olduğunu vurgulamak amacı ile derleme şeklinde yazılmıştır.

Anahtar sözcükler: Medya okuryazarlığı, Sağlığı geliştirme, Okul sağlığı

Abstract

It is stated that the media is the most influential tool of socialization for children and adolescents in forming and shaping health behaviours. However, previously conducted studies related to the topic emphasize that the individuals are exposed to countless unreliable information through media, with which they spent a large part of their daily times and lay stress on negative effects of this information on their health behaviours. In this context, "the media literacy approach", which is defined in recent years as the ability to access the information learned from social communication tools, to analyse and assess them in a critical manner, is considered an effective school-based health development strategy. The findings of the researches carried out for this purpose on different health topics support this opinion. Implementation of media literacy approach by nurses as well would be an opportunity to improve the health of children and adolescents within the scope of school-health services where the nurses could be quite effective. In this study, a compilation was performed to raise the awareness about media literacy approach within the concept of health promotion and to emphasize that the media literacy trainings, which are used particularly in educational sciences could also be utilized by nurses.

Key words: Media literacy, Health promotion, School-health

Giriş

Sosyal öğrenme teorisine göre, çocuklar ve adölesanlar yaşadıkları olayları gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenmektedirler (1). Bu davranışları benimsemelerinde, gözlemledikleri olayların gerçek olduğunu düşünmelerinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu kapsamda günlerinin önemli bir bölümünü geçirdikleri medya, adölesanlar için en sık kullanılan öğrenme araçlarından birisi olarak gösterilmektedir. Fakat bilişsel gelişim teorisyenleri, bireylerin bilişsel kapasitelerinin maruz kalınan medya içeriğini nasıl algılayacakları ve anlayabilecekleri üzerinde etkili olduğuna işaret etmekte (2) ve çocuk/adölesanları bu kapsamda en savunmasız grup olarak nitelendirmektedirler (2,3).

En önemli kitle iletişim araçlarından birisi olarak tanımlanan medyanın, özellikle adölesan bireyler için sağlık davranışlarının oluşmasında ve biçimlenmesinde en etkili sosyalleşme aracı olduğu belirtilmektedir (4-6). Bu bağlamda konuya ilişkin yapılan çalışmalar medyanın çocuk/adölesanların sağlığı üzerinde şiddet ve agresif davranışlar, cinsellik, akademik performans düşüklüğü, beden imajının bozulması, madde kullanımı ve obezite gibi negatif etkilerinin olduğunu göstermektedir (7-9). Bu duruma paralel olarak medyada ki yanlış mesajların gelecekte kronik hastalıklarda artışı (10), sağlık bakımına ilişkin güvensizlik ve tedaviye uyum sorunlarını da beraberinde getireceği belirtilmektedir (11).

Medyanın sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik medya içeriğinin düzenlenmesi ve çocuk/adölesanların medya kullanımının sınırlandırılması gibi yaklaşımlar geleneksel uygulamalar olarak gösterilmektedir. Bu yaklaşımların yerine son yıllarda sosyal iletişim araçları ile öğrenilen bilgilere ulaşabilme, eleştirel bir biçimde analiz edebilme ve değerlendirme yapabilmek olarak tanımlanan (12) medya okur yazarlığı kavramının daha etkili ve alternatif bir yol olduğu belirtilmektedir (13). Sağlığı geliştirme perspektifinden bakıldığında, medya okur yazarlığı ile amaçlanan çocukları zararlı mesajlardan korumak yerine; onların algılarını ve uygulamalarını etkileme potansiyeline sahip sağlığa ilişkin mesajların eleştirel bir düşünme süzgecinden geçirilmesi şeklinde olması üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda planlanacak

girişimlerin, medya aracılığı ile alınan mesajların etkisini iyileştirme ve sağlıklı tercihler yapabilmelerini sağlamak amacı ile eleştirel düşünme becerilerini artırmaya yönelik olarak dizayn edilmesi gerektiği belirtilmektedir (7). Bu nedenle medya okur yazarlığının geliştirilmesinin, American Academy of Pediatrics, The Office Of National Drug Control Policy ve Center For Disease Control gibi bir çok saygın kuruluş tarafından etkili bir sağlığı geliştirme stratejisi olduğu belirtilmekte; çocuk ve adölesanların sağlığını geliştirme kapsamında yapılacak uygulamalarda kullanılması tavsiye edilmektedir (14,15).

Tüm Dünyada olduğu gibi Ülkemizde de adölesan sağlığına ilişkin veriler bu konun önemle ele alınmasının gerekliliğini gözler önünde sermektedir (16,17). Bu nedenle okul temelli sağlığı geliştirme müdahalelerinde farklı ve etkili yaklaşımlara gereksinim duyulmaktadır. Bu derleme sağlığın geliştirilmesi konsepti içinde medya okur yazarlığı yaklaşımına ilişkin farkındalığı artırmak ve okul sağlığı uygulamaları kapsamında hemşireler tarafından kullanılabilir olduğunu vurgulamak amacı ile derleme şeklinde yazılmıştır.

Medya Okur Yazarlığı

Medya okur yazarlığı, son yıllarda yaygın olarak kullanılan ve medyanın negatif etkilerine karşı bireyleri korumaya yönelik bir eğitim aracı olarak ifade edilmektedir. İlk kullanımı 1930' yıllarda İngiltere'ye dayanmaktadır. Kanada ise bu kavramın bir çok alanda gelişiminde öncü rol oynamıştır (18). Genel olarak kabul gören tanımı, çeşitli yollarla mesajlara ulaşma, analiz etme, değerlendirme ve iletme yeteneği şeklindedir (12). Bu tanımda yer alan bilgiye ulaşabilme, eleştirel bir biçimde analiz edebilme, değerlendirme yapabilme ve kullanma medya okuryazarlığının farklı boyutlarını oluşturmaktadır (Tablo 1).

Dünya Sağlık Örgütü (19) medya okur yazarlığının, adölesanları istenmeyen mesajlardan korumak olmadığını, onların medya kaynaklarından aldıkları mesajları eleştirel bir biçimde analiz ederek kullanmaları yönünde güçlendirilmeleri olarak tanımlamakta ve etkili bir medya okur yazarlığı eğitiminin beceri temelli olması gerektiğini vurgulamaktadır (18). Çünkü

Tablo 1. Medya okur yazarlığının boyutları

Bilgiye ulaşabilme	Kullanışlı / yararlı bilgiye ulaşabilme
Analiz edebilme	Medya mesajlarını kritik düşünebilme becerisini kullanarak analiz edebilmek (bir kaynağın ön yargı ve güvenilirliğini belirleyebilmek, bir görüşteki gerçeği ayırt edebilmek, gerçekçi olmayan bir mesajdaki gerçek anlamı belirleyebilmek)
Değerlendirme	Bir mesajın doğruluğunu ve uygulanabilirliğini değerlendirebilmek
Kullanma	Elde edilen mesajları belirli amaçları başarmak için kullanabilmek
<i>Kaynak (7)</i>	

yaşam becerilerine dayalı bir eğitimin bireylerin, sosyal gelişim ve çevrenin dönüştürülmesi sürecinde gerekli biçimde donatılmalarını sağlayacağı belirtilmektedir (20).

DSÖ bu noktada sağlığın geliştirilmesi çerçevesinde odaklanılması gereken noktanın, eleştirel medya sağlık okur yazarlığının geliştirilmesi olduğunun altını çizmiştir. Bu kapsamda, bireylerin medya mesajlarına ilişkin doğru bir yaklaşım sergileyebilmeleri amacı ile bazı çekirdek kavramlar geliştirilmiştir (Tablo 2).

Çekirdek kavramların hedeflenen grup tarafından kullanılmasının sağlanması, bireylerin alınan medya mesajlarının arkasındaki temel kavramları dikkate alarak analiz etme ve yorumlama yeteneği kazanmalarını sağlayacağı belirtilmektedir (18,21)

Ülkemize bakıldığında ise medya okur yazarlığının 2007–2008 yıllarından itibaren seçmeli ders olarak müfradata dahil edildiği görülmektedir. Fakat yapılan çalışmalar bu biçimde yeterli verim alınmadığını ve bu dersi alanların bile medya okur yazarlık düzeylerinin istenen düzeyde olmadığını göstermektedir (22). Bu kapsamda, Dünya’da adölesan sağlığı ile uğraşanların medya

okur yazarlığına ilişkin çalışmalara ağırlık vermeleri gerektiğinin altı çizilirken (23,24) ülkemizde medya okur yazarlığı kavramının sağlık boyutunun yeterince ele alınmaması dikkat çekicidir.

Sağlığın Geliştirilmesinde Medya Okur Yazarlığı Yaklaşımı

Medya okur yazarlığı çocukların/adölesanların sağlıklarına ilişkin doğru karar verebilmelerine yardımcı olan bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Brown (2006:460) medya okur yazarlığını, gençlere izleyecekleri, dinleyecekleri kısaca etkileşimde buldukları tüm mesajları nasıl doğru bir biçimde okumaları gerektiğinin öğretilmesi süreci olarak ifade etmiştir. Medyanın sağlık üzerindeki negatif etkilerini gösteren çalışmalar bunun gerekliliğini destekler niteliktedir. Çünkü bu kapsamda yapılan araştırmaların vurguladığı en önemli nokta medyanın sağlıksız davranışları daha çekici duruma getiren ve normalleştiren bir akran gibi olduğudur (4,7)

Medya içeriğinin daha sağlıklı mesajlar veren bir araç haline getirilmesi amacı her zaman önceliklidir fakat, sağlık profesyonellerinin medyaya ulaşımı kısıtlama yada içeriği değiştirme

Tablo 2. Medya okur yazarlığına ilişkin çekirdek kavramlar

Medya mesajlarının hepsi yapılandırılmıştır	Medya mesajlarının gerçekten nasıl ayırt edileceği, gerçek yaşam ile kıyaslandığında verilen mesajlar ile asıl gösterilmek istenen şey ne?
Medya mesajları kendi kuralları içinde yaratıcı bir dil kullanılarak oluşturulur	Reklam / üretim tekniklerini tanıma
Farklı insanlar aynı mesajı farklı yorumlayabilirler	Medyanın insanları nasıl etkilediği, insanların medyanın biçimde negatif etkisinden nasıl kaçınacakları ve medyaya ilişkin değişiklik oluşturmada nasıl bir tavır sergileyecekleri önemlidir.
Medya mesajlarının çoğu kar amacına yönelik inşaa edilir	Pazarlama stratejilerine karşın şüpheli bir yaklaşım sergilemeleri
<i>Kaynak (21).</i>	

şanslarının az olduğu bir gerçektir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda hedeflenen grubun, bu konuda güçlendirilmesi için yapılabilecekler ön plana çıkmaktadır. Austin ve arkadaşlarının (2006: 555-560) yapmış oldukları çalışmada, bir kere medya okur yazarlığına ilişkin verilen eğitimin bile adölesanlarda reklamlara ilişkin şüpheli bir tutumun oluşmasında etkili olduğunu göstermektedir.

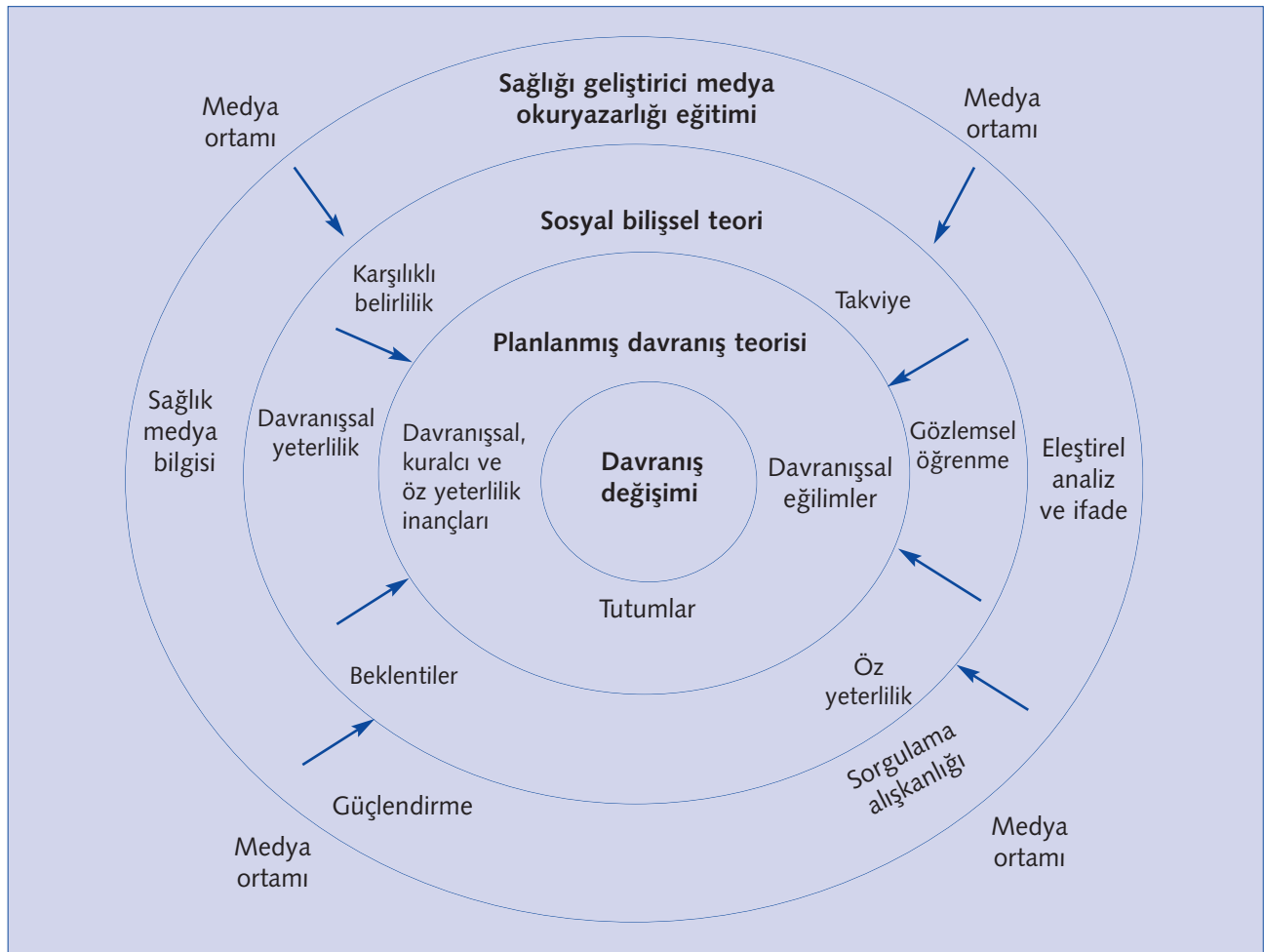
Sağlığın geliştirilmesi kapsamında gerçekleştirilen medya okur yazarlığı eğitimlerine, Austin'in "mesajların yorumlanması süreci modeli" temel oluşturmaktadır. Bu modele göre çocukların ve adölesanların medya mesajlarını yorumlama süreçleri; hem mantıksal karar verme hem de duygusal süreçleri içerir (25). Bergsma ve Ferris (2011:3399) ise medya okur yazarlığı eğitimleri ile sağlığı geliştirme girişimi için "planlanmış davranış teorisi ve sosyal öğrenme teorisinden" yararlanmışlardır. Bu iki teoride davranışların

oluşmasında algılanan kontrol odağı ve öz yeterliliğin önemli olduğuna işaret etmektedir (26).

Halk sağlığı perspektifinden bakıldığında, sağlığı geliştirme kapsamında planlanacak bir medya okur yazarlığı eğitiminde; güçlendirme yaklaşımı, medya ve sağlık konularına ilişkin bilgiler, çevreyle ilgili konular, eleştirel analiz ve ifade becerilerinin olmasının önemli olduğu belirtilmektedir (4,7)

Şekil 1'de gösterilen modelde medya okuryazarlığı ile sağlık gelişimine dayalı davranış değişikliği sürecinin başarısında dört aşamalı sürecin olduğu planlanmış davranış teorisi ve sosyal bilişsel teori çerçevesinde gösterilmektedir:

Bu kapsamda sağlığın geliştirilmesi amacı ile medya okur yazarlığı cinsel sağlık (27, 28) madde kullanımı (29, 30), beslenme, yeme bozuklukları (19, 31) ve şiddetin önlenmesi (32) gibi farklı

Şekil 1. Kişisel ve bireyler arası entegre sağlığı geliştirici medya okuryazarlığı Bergsma, 2013:26

Tablo 3. Sağığı geliştirme kapsamında medya okur yazarlığı yaklaşımının kullanıldığı çalışmalar

Çalışma adı	Örneklem	Uygulanan girişim / çalışma tipi	Sonuç
Pinkleton ve arkadaşları (2008) Effects of a Peer-Led Media Literacy Curriculum on Adolescents' Knowledge and Attitudes Toward Sexual Behavior and Media Portrayals of Sex ²⁷	532 adölesan	Adölesanlara, medyada var olan cinsel tasvirler ve mitlere ilişkin farkındalık kazandırmak amacı ile 5 seans olarak medya okur yazarlığı eğitimi verilmiş*.	Kontrol grubuna kıyasla müdahale grubundaki adölesanlarda cinsel aktiviteyi önemseme ve sosyalleşme aracı olarak görme eğilimi azalmış; medyadaki cinsel mitler konusunda farkındalık artışı sağlanmış. Aynı zamanda adölesanların %85'i bu yaklaşımı cinsellik ile ilgili diğer eğitimlerden çok daha faydalı bulduklarını ifade etmişler.
Scull ve arkadaşları (2014) A Media Literacy Education Approach to Teaching Adolescents Comprehensive Sexual Health Education ²⁸	13-14 yaş arası 64 adölesan	Adölesanlara, toplamda 8 seans olacak biçimde bütüncül (hamilelik, partner şiddeti..) cinsel sağığı konularını içeren medya okur yazarlığı eğitimi verilmiş*.	Kontrol grubuna kıyasla müdahale grubundaki adölesanlarda , cinsel sağığı, medyada cinsellik ile ilgili konulara şüpheli yaklaşım ve cinsel davranışlar ile sağığı karar alma eğiliminde artış sağlanmış.
Bier ve arkadaşları (2013) School-based Smoking Prevention with Media Literacy: A Pilot Study ²⁹	204 adölesan	Adölesanları güçlendirme programı kapsamında planlanmış olan okul temelli sigara karşıtı, 1 yıllık medya okur yazarlığı eğitimi verilmiş*.	Adölesanlarda sigaraya ilişkin medya okur yazarlığında artış, sigara kullanımında azalma ve gelecekte sigara kullanımına ilişkin şüpheli yaklaşımda artış sağlanmış.
Pinkleton ve arkadaşları (2007) A Statewide Evaluation of the Effectiveness of Media Literacy Training to Prevent Tobacco Use Among Adolescents ³⁰	723 adölesan	Adölesanlara sigara kullanımı ve sigara endüstrisinin hedef grubu olduklarına ilişkin gerçek yaşamdan da örneklerin olduğu 6 seans olarak planlanmış olan medya okur yazarlığı eğitimi verilmiş*.	Kontrol grubuna kıyasla müdahale grubunda hem sigara içen hemde içmeyen bireyler de medya okur yazarlığı oranında artış sağlanmış, sigara içenlerde %83'ünün son bir ayda sigara içmediğı belirlenmiş.
Wade ve arkadaşları (2002) Enjoyment and perceived value of two schoolbased interventions designed to reduce risk factors for eating disorders in adolescents ¹⁹	86 adölesan	Adölesanlara medyanın beden imajı üzerinde etkisi ve öz etkililiğı artırma temeline dayanan 5 seans olarak planlanmış olan medya okur yazarlığı eğitimi verilmiş*.	Adölesanlarda beslenme bozukluklarına karşı dirençli bir tutum kazanmaları ve kendilerini olduğu gibi kabul etme eğilimlerinde artış sağlanmış.
Evans ve arkadaşları (2006) Changing the Home Nutrition Environment ³¹	13 yaşında 39 adölesan ve aileleri	Adölesanlar ve ailelerine sağığı eğitimi ve etkileşimli beslenme eğitimi temelinde hazırlanmış olan 12 seanslık medya okur yazarlık eğitimi*.	Ev ortamının sağığı beslenmeye uygun duruma getirilmesi sağlanmış.
Webb ve Martin (2012) Evaluation of a Us School-Based Media Literacy Violence Prevention Curriculum on Changes in Knowledge and Critical Thinking Among Adolescents ³²	1693 adölesan	Adölesanların kritik düşünme becerilerini ve medyada olan şiddet mesajlarına ilişkin farkındalıklarını artırma amacı ile hazırlanmış medya okur yazarlığı eğitimi verilmiş*.	Adölesanların medyadaki şiddet mesajlarının agresif davranışlara ve korkuya neden olabileceğine ilişkin farkındalıkları artmış, kritik düşünme ve medya okur yazarlığının diğer boyutlarını algılamalarında artış sağlanmış.

sağlık konularında kullanılmış ve olumlu sonuçları alınmıştır. Medya okur yazarlığı eğitimlerinin kullanıldığı çalışmalar örneklem grupları ve sonuçlarına ilişkin bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Medya Okur Yazarlığı Yaklaşımının Okul Sağlığı Kapsamında Hemşireler Tarafından Kullanılması

Okullar ilkokuldan lise öğrenimine kadar oldukça geniş ve toplumsal gelişim açısından önemli olan bir popülasyona ulaşmak için en elverişli ortamlardır. Okul temelli sağlık eğitim programlarının planlanması ve uygulanması açısından fırsat olarak kabul edilen okullar (33) sağlığın geliştirilmesi amacı ile birinci basamak hizmetler kapsamında hemşirelerin en etkili olabilecekleri alanlardır. Yukarıda verilen farklı sağlık konularına ilişkin medya okur yazarlığı eğitimlerinde genellikle eğitimi verenler, konuya ilişkin olarak öncesinde sağlıkla ilgili konularda kısa dönemli eğitim alan eğitimcilerdir. Fakat Medya okur yazarlığı eğitimlerinin konuya ilişkin sağlık eğitimi bilgisi olan kişiler tarafından verilmesinin daha etkili olabileceği belirtilmekte (7) ve adölesan sağlığı ile ilgilenenler tarafından kullanılması tavsiye edilmektedir (23). Bu kapsamda özellikle yaşamın her döneminde olduğu gibi risklere daha açık ve savunmasız bir grup olarak nitelendirilen adölesanların sağlığının geliştirilmesinde de, hemşirelerin bireyleri güçlendirme ilkesi ile hareket ederek adölesanları, medya mesajlarının zararlı etkilerinden korunması amacı ile aktif rol almalarının önemli ve gerekli olduğu açıktır.

Sonuç ve öneriler

Yapılan çalışmalar medyanın adölesanların sağlığı üzerindeki negatif etkileri olduğunu göstermektedir. Medyanın adölesan sağlığı üzerindeki bu etkilerini azaltmaya yönelik medyanın kısıtlanması gibi yaklaşımlar ise geleneksel uygulamalar olarak nitelendirilmektedir sosyal iletişim araçları ile öğrenilen bilgilere ulaşabilme, eleştirel bir biçimde analiz edebilme ve değerlendirme yapabilmek olarak tanımlanan (12) medya okur yazarlığı kavramının daha etkili, alternatif bir yol olduğu belirtilmekte ve adölesanlarda etkili bir sağlığı geliştirme stratejisi olarak kullanılması tavsiye edilmektedir (14,15). Medya içeriğinin daha sağlıklı mesajlar veren bir araç haline getirilmesi amacı her zaman önceliklidir fakat, sağlık profesyonellerinin

medyaya ulaşımı kısıtlama yada içeriği değiştirme şanslarının az olduğu bir gerçektir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda hedeflenen grubun, bu konuda güçlendirilmesi için yapılabilecekler ön plana çıkmaktadır. Konuya ilişkin yapılan çalışmalar, cinsel sağlık, şiddet, beslenme, madde kullanımı gibi konularda olumlu sonuçlar elde edildiğini göstermektedir. Fakat ülkemizde medya okur yazarlığı yaklaşımının hemşireler tarafından kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda, bireylerin sağlıklarını etkileyen faktörler üzerindeki kontrollerini artırmayı sağlayan bir süreç olarak tanımlanan sağlığın geliştirilmesi ilkesini amaç edinen hemşirelerin, adölesanları medya mesajlarının zararlı etkilerinden korumak amacı ile girişimler planlamaları ve yapılacak çalışmalarda aktif rol almalarının önemli olduğu düşünülmektedir.

İletişim: Dr. Funda Aslan

E-posta: funda.aslan@hacettepe.edu.tr

Kaynaklar

1. Bandura A. Social cognitive theory: An agentic perspective. Annual review of psychology. 2001;52(1):1-26.
2. Strasburger VC. Media and children: what needs to happen now? JAMA. 2009;301(21):2265-6.
3. Strasburger VC. Why do adolescent health researchers ignore the impact of the media? Journal of Adolescent Health. 2009;44(3):203-5.
4. Bergsma L. Media literacy and health promotion for adolescents. Journal of Media Literacy Education. 2013;3(1):10.
5. Kunkel D, Cope KM, Farinola WJM, Biely E, Rollin E, Donnerstein E. Sex on TV: A Biennial Report to the Kaiser Family Foundation. 1999.
6. Sutton M, Wilson KM. Shaking the Tree of Knowledge for Forbidden Fruit: Where. Sexual teens, sexual media: Investigating media's influence on adolescent sexuality. 2001:25.
7. Bergsma LJ, Carney ME. Effectiveness of health-promoting media literacy education: a systematic review. Health Education Research. 2008;23(3):522-42.
8. McLean SA, Paxton SJ, Wertheim EH. The role of media literacy in body dissatisfaction and disordered eating: A systematic review. Body Image. 2016;19:9-23.
9. Chandra A, Martino SC, Collins RL, Elliott MN, Berry SH, Kanouse DE, et al. Does watching sex on television predict teen pregnancy? Findings from a national longitudinal survey of youth. Pediatrics. 2008;122(5):1047-54.

10. Goss E, Lopez AM, Brown CL, Wollins DS, Brawley OW, Raghavan D. American Society of Clinical Oncology policy statement: disparities in cancer care. *Journal of Clinical Oncology*. 2009;27(17):2881-5.
11. Van Bekkum JE, Hilton S. Primary care nurses' experiences of how the mass media influence frontline healthcare in the UK. *BMC family practice*. 2013;14(1):178.
12. Aufderheide P. Media Literacy. A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy: ERIC; 1993.
13. Heins M, Cho C. Media Literacy. An Alternative to Censorship, New York, NY, Free Expression Policy Project. 2002.
14. Levitt A, Denniston B. Federal Agency Efforts to Advance Media Literacy in Substance Abuse Prevention. *Journal of Media Literacy Education*. 2014;6(2):79-86.
15. O'Keeffe GS, Clarke-Pearson K. The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*. 2011;127(4):800-4.
16. Organization WH. Adolescent health. Geneva: World Health Organization. 2013.
17. Yilmazer TT. Ülkemizde ve Dünyada Adolesan Sağlığı. *Türkiye Klinikleri Journal of Family Medicine Special Topics*. 2013;4(1):1-6.
18. Castellanos L, M. Media literacy and health behaviour among children and adolescents, WHO Technical Meeting on Building School Partnership for Health, Education Achievements and Development. WHO, 5-8 June 2007, Vancouver, Canada, 2007.
19. Wade TD, Davidson S, O'Dea JA. Enjoyment and perceived value of two school-based interventions designed to reduce risk factors for eating disorders in adolescents. *Australian e-Journal for the advancement of mental health*. 2002;1(2):113-20.
20. Botvin GJ, Griffin KW, Nichols TD. Preventing youth violence and delinquency through a universal school-based prevention approach. *Prevention science*. 2006;7(4):403-8.
21. Thoman E, Jolls T. Literacy for the 21st Century: An Overview and Orientation Guide to Media Literacy Education. Theory CML MedicalLit Kit: Center for Media Literacy; 2008.
22. İnan T. Examining Attitudes and Behaviours of Secondary School Students in Terms of Internet Use and Media Literacy Process/Medya Okuryazarlığı Sürecinde Ortaokul Öğrencilerinin Televizyon ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi. *e-International Journal of Educational Research*. 2015;6(2).
23. Brown JD. Media literacy has potential to improve adolescents' health. *Journal of Adolescent Health*. 2006;39(4):459-60.
24. Moore J, DeChillo N, Nicholson B, Genovese A, Sladen S. Flashpoint: An Innovative Media Literacy Intervention For High-Risk Adolescents. *Juvenile and Family Court Journal*. 2000;51(2):23-34.
25. Austin EW, Roberts DF, Nass CI. Influences of family communication on children's television-interpretation processes. *Communication research*. 1990;17(4):545-64.
26. Bergsma L, Ferris E. The impact of health-promoting media-literacy education on nutrition and diet behavior. *Handbook of behavior, food and nutrition*: Springer; 2011. p. 3391-411.
27. Pinkleton BE, Austin EW, Cohen M, Chen Y-CY, Fitzgerald E. Effects of a peer-led media literacy curriculum on adolescents' knowledge and attitudes toward sexual behavior and media portrayals of sex. *Health communication*. 2008;23(5):462-72.
28. Scull TM, Malik CV, Kupersmidt JB. A media literacy education approach to teaching adolescents comprehensive sexual health education. *The journal of media literacy education*. 2014;6(1):1.
29. Bier MC, Schmidt SJ, Shields D, Zwarun L, Sherblom S, Primack B, et al. School-based smoking prevention with media literacy: A pilot study. *Journal of Media Literacy Education*. 2013;2(3):1.
30. Pinkleton BE, Weintraub Austin E, Cohen M, Miller A, Fitzgerald E. A statewide evaluation of the effectiveness of media literacy training to prevent tobacco use among adolescents. *Health communication*. 2007;21(1):23-34.
31. Evans AE, Dave J, Tanner A, Duhe S, Condrasky M, Wilson D, et al. Changing the home nutrition environment: effects of a nutrition and media literacy pilot intervention. *Family & community health*. 2006;29(1):43-54.
32. Webb T, Martin K. Evaluation of a US school-based media literacy violence prevention curriculum on changes in knowledge and critical thinking among adolescents. *Journal of Children and Media*. 2012;6(4):430-49.
33. Langford R, Bonell CP, Jones HE, Poulidou T, Murphy SM, Waters E, et al. The WHO Health Promoting School framework for improving the health and well-being of students and their academic achievement. *The Cochrane Library*. 2014.